

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Міжнародні культурні відносини
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітній рівень **перший (бакалаврський)**

Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Статус дисципліни **базова**

Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина ОТЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *міжнародного бізнесу та економічного аналізу*
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Євдокімова-Лисогор Леся Анатоліївна, к.п.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Сатушева Карина Валеріївна, к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

У сучасному світі міжнародні відносини зазнали великих змін, за останні десятиліття наслідки глобалізації досягли багатьох аспектів, які характеризуються більшою мобільністю людей, контактами між культурами, обмінами різних видів тощо.

Соціальна нерівність, збройні конфлікти, бідність, міграційні потоки, що присутні у світових подіях, вимагають уваги міжнародної спільноти і всіх її ресурсів з метою солідарності і мирного співіснування.

У міжнародному контексті культура сприймається як важливий аспект для розуміння складних ситуацій і того, як з ними боротися. Дедалі частіше культура виступає в розумінні стратегії соціальної згуртованості, діалогу між країнами і регіонами, а також у спектрі динамічного розвитку людини, світу.

Культурне розмаїття та культурна творчість складають основу економіки XXI століття, що стають дедалі цінним надбанням усіх країн світу, управління якими залежить від можливостей держав та громадянського суспільства, спільнот і культурних груп.

Дискусії щодо стратегії зростання і консолідації сучасних держав усе частіше долучаються до міжнародної діяльності, глобалізація яких впливає на культурну діяльність, зростають культурні обміни і прямі контакти між державними інститутами, соціальними групами, громадськими рухами різних країн і культур. Культурне розмаїття сучасного людства розширюється. Країни все більше залежать одна від одної у вирішенні проблем, процесів культурного розвитку, добробуту держав. Співпраця країн у проведенні культурних, наукових, спортивних заходів (виставок, переглядів фільмів, концертів, конференцій, змагань) сприяє підвищенню іміджу країни, що, у свою чергу, веде до плідної взаємодії народів, культур, реалізації наукових проектів, збільшення туристичних напрямів.

Тож підготовка майбутнього фахівця міжнародних відносин спрямована на формування цілісних теоретичних уявлень щодо культурних відносин як форми міжнародної співпраці, принципів діяльності міжнародних міждержавних та недержавних організацій у сфері культурного співробітництва, етапів розвитку міжнародних відносин та інше дозволяють успішно співпрацювати з представниками інших культур.

Метою освоєння дисципліни «Міжнародні культурні відносини» є набуття знань, формування умінь та навичок відповідно до планування та організації культурної взаємодії, співробітництва з представниками інших країн.

Навчальна дисципліна «Міжнародні культурні відносини» належить до базових навчальних дисциплін професійного циклу.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Країнознавство	Комплексний курсовий проект
Суспільні комунікації	
Міжнародні економічні відносини	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство;</p> <p>ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;</p> <p>ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті</p> <p>ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;</p> <p>ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;</p> <p>ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;</p> <p>ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним;</p> <p>СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій;</p> <p>СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному</p> <p>СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень;</p> <p>СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України;</p> <p>СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені;</p> <p>СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути;</p> <p>СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці</p>	<p>РН1. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин;</p> <p>РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці;</p> <p>РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень;</p> <p>РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій;</p> <p>РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;</p> <p>РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, міжнародних комунікацій;</p> <p>РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів;</p> <p>РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності;</p> <p>РН18. Розуміти багатоскладовість та гетерогенність українського суспільства, володіти навичками регіонального, політико-географічного та електорального аналізу поведінкових стратегій неурядових гравців міжнародних відносин України.</p>

України з ними.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини;

СК 14 Здатність до тематизації неурядової складової міжнародних відносин через діяльність політичних партій, громадських організацій та об'єднань регіонального рівня

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні аспекти міжнародних культурних відносин

Тема 1. Теоретичні засади міжнародних культурних відносин

1.1 Міжнародні культурні відносини як навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни. Категорійний апарат навчальної дисципліни.

1.2. Місце дисципліни у системі наукового пізнання та її взаємозв'язок з гуманітарними науками. Сутність, структура, функції міжнародних культурних відносин.

1.3. Міжнародне визначення «культури». Образи, імідж та стереотипи у міжнародних культурних відносинах

Тема 2. Міжнародні культурні відносини, їх гуманістичне підґрунтя

2.1. Основні складові міжнародної культурної політики.

2.2. Конституція країни. Конституція як основа забезпечення гуманістичних цінностей держави. Типологія прав людини та громадянина країни.

2.3. Культурна діяльність. Концепція культурного розвитку як система гуманітарних цінностей. Гуманістичні орієнтації внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Тема 3. Мова міжнародних відносин і співпраці

3.1. Мова та її функції. Мова і національна картина світу. Характеристики мовної картини світу.

3.2. Мова і держава. Поняття офіційної та державної мови. Мови міжнаціонального та міжнародного спілкування. Мовна культура міжнародних відносин.

3.3. Промоція української мови та книги у світі.

Тема 4. Суб'єкти двосторонніх міжнародних культурних відносин

4.1. Двосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні. Роль і місце двосторонніх зв'язків у міжнародному культурному обміні. Особливості розвитку двосторонніх культурних зв'язків України.

4.2. Закордонні культурні центри: мета, принципи, завдання. Типи культурних центрів (універсальні й специфічні, державні й недержавні, комерційні й некомерційні). Роль національно-культурних зарубіжних центрів: Інститут ім. Гете, Французький Інститут, Альянс Франсез, Інститут Сервантеса, Польський Інститут, Шведський інститут, «Шведський дім», Інститут Конфуція.

4.3. Двосторонні культурні відносини України – основні напрями.

Змістовий модуль 2

Міждержавний рівень міжнародних культурних відносин

Тема 5. Міждержавні організації у сфері культури

- 5.1. Міждержавні організації в галузі культури: типологія та класифікація.
- 5.2. Регіональні гуманітарні організації. Міжнародні форуми щодо культурного співробітництва.
- 5.3. Діяльність міжнародних організацій: Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Рада Європи та Європейський союз, Міжнародний центр з досліджень захисту та реставрації культурних цінностей.

Тема 6. Наука та освіта в міжнародних відносинах

- 6.1. Міжнародні наукові відносини. Форми та напрямки міжнародних наукових відносин. Міжнародні наукові організації та фонди. Міжнародні наукові премії: нобелівська та філдсовська премії.
- 6.2. Міжнародні зв'язки в галузі освіти. Основні етапи формування освітнього простору в Європейському просторі: проблеми та перспективи.

Тема 7. Культурна спадщина в міжнародних відносинах. Конвенції ЮНЕСКО в XXI столітті

- 7.1. Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина.
- 7.2. Міжнародні культурні проекти. Країни-партнери міжнародних культурних проектів.
- 7.3. Культурний туризм. Прибутковий розвиток державної туристичної сфери, управління багатством та ризиками. Культурна спадщина як потенціал власної культури за кордоном, як елемент економічного і соціального міжнародного розвитку.

Тема 8. Економічні та правові аспекти державного управління в сфері культури

- 8.1. Економічні та правові відносини в сфері культури. Теоретичні підгрунтя організації державного управління в сфері культури.
- 8.2. Системи державно-управлінської діяльності в сфері культурної співпраці.
- 8.3. Законодавче забезпечення державного управління в сфері культури. Культура нації як соціально-економічний чинник.

Тема 9. Формування іміджу країни в міжнародних культурних відносинах

- 9.1. Міжнародне культурне співробітництво.
- 9.2. Державна політика і міжнародні культурні комунікації України. Українські культурні інституції.
- 9.3. Українські культурні інституції. Формування іміджу країни та її традицій. Культурна хартія.

Методи навчання та викладання

Методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти використовуються: проблемні лекції, дискусії, презентації, моделювання та аналіз професійних ситуацій, спільний проект, індивідуальна робота під час виконання завдань.

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Міжнародні культурні відносини» проходить за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що відбувається протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60

балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

контроль знань проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час лекційних та практичних занять проводиться за такими критеріями активна робота під час лекційних занять, максимальна оцінка за лекцію – 1 бал (усього – **12 балів**);

активна робота на практичних заняттях, перевірка домашніх завдань (усне опитування, дискусії, доповіді). Максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить усього – **36 балів**;

поточна контрольна робота (дві контрольні роботи), максимально оцінюється в 6 балів (дві контрольні роботи). Контрольна робота включає два питання (теоретичне та практичне) (максимальна оцінка за кожне завдання – 3 бали) усього – **12 балів**.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни й передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3 практичних завдань (ситуаційного, діагностичного та евристичного).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки й компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ЄКТС	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
1	2		3	4
Тема 1.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція – дискусія за питаннями: Місце дисципліни у системі наукового пізнання та її взаємозв'язок з гуманітарними науками. Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни. Сутність, структура, функції міжнародних культурних відносин.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Міжнародне визначення «культури». Образи, імідж та стереотипи у міжнародних культурних відносинах.	Активна робота на парі	3
Тема 2.	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
	Аудиторна робота			
Тема 2.	Лекція	Лекція: Міжнародні культурні відносини, їх гуманістичне підґрунтя. Основні складові міжнародної культурної політики	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Концепція культурного розвитку як система гуманітарних цінностей.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та тестового контролю.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Мова та її функції. Мова і національна картина світу. Характеристики мовної картини світу	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Поняття офіційної та державної мови. Мови міжнародного та міжнародного спілкування.	Активна робота на парі	3
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: Двосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	Активна робота на парі	1
		Особливості розвитку двосторонніх культурних зв'язків України.		
	Практичне заняття	Практичне заняття: Роль і місце двосторонніх зв'язків у міжнародному культурному обміні.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями:	Перевірка домашніх завдань	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: Типи культурних центрів (універсальні й специфічні, державні й недержавні, комерційні й некомерційні).	Експрес-опитування	1
Практичне заняття	Практичне заняття: Роль національно-культурних зарубіжних центрів: Інститут ім. Гете, Французький Інститут, Альянс Франсез, Інститут Сервантеса, Польський Інститут, Шведський інститут, «Шведський дім», Інститут Конфуція.	Перевірка виконання домашнього завдання Письмова КР	3 6	
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: Міждержавні організації в галузі культури: типологія та класифікація.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Регіональні гуманітарні організації.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Т	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Міжнародні наукові відносини: етапи формування	Експрес-опитування	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Міжнародні наукові організації та фонди	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція Міжнародні зв'язки в галузі освіти.	Активна робота на парі	1

	Практичне заняття	Практичне заняття: Основні етапи формування освітнього простору в Європейському просторі: проблеми та перспективи	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина. Міжнародні культурні проекти. Країни-партнери міжнародних культурних проектів	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Культурна спадщина як потенціал власної культури за кордоном, як елемент економічного і соціального міжнародного розвитку.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Економічні та правові відносини в сфері культури.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Організації державного управління в сфері культури	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.		
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Системи державно-управлінської діяльності в сфері культурної співпраці	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Культура нації як соціально-економічний чинник	Перевірка виконання домашнього завдання Письмова КР	3 6
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.			
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Державна політика і міжнародні культурні комунікації України. Українські культурні інституції.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Формування іміджу країни та її традицій. Культурна хартія.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань		
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Андрианова Т. В. Геополитика и культура. Аналитический обзор [Текст] / Т. В. Андрианова. – Москва: «Директ-Медиа», 2014. – 93 с.
2. Бабій Л. Т. Діалектика розвитку історичних типів культури. Філософсько-соціологічні проблеми [Текст] / Л. Т. Бабій. – Л. : Світ, 1991. – 160 с.
3. Гриценко О. Культура і влада: теорія і практика культурної політики в сучасному світі: монографія [Текст] / О. Гриценко. – К. : УЦКД, 2000. – 228 с.
4. Матарассо Ф. Пошук рівноваги: двадцять одна стратегічна дилема культурної політики [Текст] / Франсуа Матарассо, Чарльз Лендрі ; пер. С. Яринич, ред. О. Буценко. – К. : «Демократія через культуру» ; Британська рада, 2006. – 34 с.
5. Современные международные отношения: учебник [Текст] / под ред. А. В. Торкунова, А. В. Мальгина. – М. : Аспект Пресс, 2012. – 688 с.
6. Тишков В. А. Культурный смысл пространства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.ethnonet.ru/lib/html>.
7. Филимонов Г. «Мягкая сила» культурной дипломатии США : монография [Текст] / Г. Филимонов. – М. : РУДН, 2010. – 212 с.
8. Хмылёв В. Л. Современные международные отношения: учебное пособие [Текст] / В. Л. Хмылев. – Томск: Издательство Томского политехнического университета, 2010. – 210 с.

Додаткова

9. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Режко В.А. Історія світової та української культури: Підручник. – К.: Літера, 2000. – 464с.
10. Мясоедов С.П. Основы кросскультурного менеджмента: Как вести бизнес с представителями других стран и культур: Учеб. Пособие. – М.: Дело, 2003. – 256 с.
11. Сагайдак О.П. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 380 с.
12. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2006. – 223с.
13. Каган М. С. Философия культуры / М. С. Каган. – СПб.: Петрополис, 1996. – 414 с.
14. Кармин А. С. Культурология / А. С. Кармин. – Издательство «Лань», 2003. – 928 с.
15. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи. Культура, багатство та влада в ХХІ столітті / Пер. з англ. В.Вишенська. -К.: К.І.С., 2005. - 368 с.
16. Hofstede G. Culture's Consequences: Intern Differences in Work-Related Values. L.: Sage, Beverly Hills. 1980.

Інформаційні ресурси

17. Веб-портал Українського національного інформаційного агентства. – Режим доступу : <http://svit.ukrinform.ua>.
18. Офіційний сайт Європейського Союзу. – Режим доступу : www.europa.eu.com.
19. Офіційний сайт ООН. – Режим доступу : www.un.org.
20. Офіційний сайт Центру аналізу подій в Центральній Азії та Закавказзі Університету імені Джона Хопкінса. – Режим доступу : www.casianalyst.org.
21. Офіційний сайт Центру політичних та соціальних студій Центральної Азії та Закавказзя. – Режим доступу : www.ca-c.org.
22. Офіційний сайт Центру україно-африканських досліджень. – Режим доступу : <http://cuar.in.ua/cuar/main>.
23. Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : www.unesco.org.
24. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу до джерела: <http://www.nbuv.gov.ua/29>. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Міжнародні культурні відносини» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6853>